

pripremili smo i/ili preveli za vas

► **Intervju: Tamara Žakula Desnica, psihologinja**
Razgovarala: Helena Burić

Škola za razvedene roditelje

S ravnateljicom Doma za dnevni boravak djece 'Tić' u Rijeci, psihologinjom Tamarom Žakula Desnica, razgovarali smo o načinu rada programa 'Škola za razvedene roditelje'. 'Škola za razvedene roditelje' je program podrške razvedenim roditeljima koji se od veljače ove godine provodi u Domu za dnevni boravak djece 'Tić'. U sklopu programa roditeljima se omogućuje razmjena iskustava u grupi, dobivanje informacija koje će im olakšati razumijevanje dječjih reakcija na situaciju razvoda, te prepoznavanje i zadovoljavanje dječjih potreba u prilagodbi na nove životne okolnosti.

Kako je došlo do ideje pokretanja Škole za razvedene roditelje?

Potreba za školom za razvedene roditelje proizlazi već iz samih statistika. Prema posljednjim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2004. godine, u Rijeci je te godine sklopljeno 690 brakova, a čak je 298 brakova završilo razvodom. Prema novijim istraživanjima provedenima u Hrvatskoj, svaki peti brak završi razvodom. Tijekom godina stručnjaci su razvijali različite oblike pomoći i podrške djeci i njihovim roditeljima koji se razvode. Potaknuti time, te sve većim brojem djece koja su, kroz individualni stručni tretman u 'Tiću', iskazivala poteškoće uvjetovane razvodom roditelja, kao i činjenicom da je velikom broju roditelja potrebna stručna podrška kod suočavanja s razvodom i s vlastitim reakcijama i reakcijama djeteta na ovu specifičnu situaciju, u veljači 2007. pokrenuli smo program podrške razvedenim roditeljima, popularno nazvan 'Škola za razve-

dene roditelje'. Naime, samo tijekom protekle godine u individualni stručni tretman u 'Tiću' uključilo se više od 80 djece koja su doživjela razvod roditelja ili je proces razvoda bio u tijeku.

Što Škola za razvedene roditelje nudi sudionicima?

'Škola za razvedene roditelje' je program u sklopu kojeg svim sudionicima pružamo priliku za razmjenu iskustava u grupi, za dobivanje informacija koje će im olakšati razumijevanje dječjih reakcija na situaciju razvoda, te priliku za prepoznavanje i razumijevanje dječjih potreba u ovim specifičnim životnim okolnostima. Cilj programa je olakšati roditeljima i djeci prilagodbu na nove životne uvjete, pomoći im u smanjivanju opterećenja uvjetovanih rastavom te boljoj organizaciji obiteljskog života nakon rastave roditelja, uz jačanje samopouzdanja djece i roditeljske kompetentnosti u odgoju.

Ima li program uporište u nekoj od suvremenih psiholoških teorija?

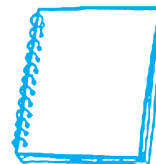
Program 'Škole za razvedene roditelje' nema u osnovi isključivo jednu teoretsku podlogu ili teoriju već je zasnovan na dostignućima razvojne i kliničke psihologije.

Na kojem principu funkcionira Škola?

Škola funkcionira na principu zatvorenih grupa koje se sastaju pet puta, a program uključuje razmjenu iskustava u grupi, teorijsku osnovu o utjecaju razvoda na razvoj djece, informacije o tome kako pomoći djeci da se prilagode na nove životne okolnosti, kao i o tome kako komunicirati s bivšim supružnikom. Uz rad u grupi, roditelji koriste i mogućnost individualnog savjetovanja s psiholozima. Školu pohađa tridesetak roditelja djece predškolske i školske dobi.

Kakve su povratne informacije? Jesu li polaznici zadovoljni programom?

Tijekom 2007. održana su tri ciklusa 'Škole za razvedene roditelje'. Po završetku svakog ciklusa svi sudionici su procjenjivali program pri čemu su vrlo visoko ocijenili sve aspekte programa – sadržaj, način rada, kompetentnost voditelja te primjenjivost stečenih znanja. Uz to, veliki broj roditelja izrazio je interes za nastavkom ovakve podrške. Sve navedeno motiviralo nas je da nastavimo sa programom i u 2008. godini. Iako bi bilo idealno da u Školi sudjeluju oba roditelja, u pravilu je

Voditeljice Škole, psihologinje (s lijeva na desno): Ljiljana Bubnić, Nataša Špigl, Tamara Žakula Desnica i Suzana Mrvinac

to rijetkost. Za djecu sudionika paralelno su organizirane kreativne radionice. Voditeljice programa su četiri psihologinje. Program je u potpunosti besplatan za korisnike, a financijski ga podržava Grad Rijeka – Odjel za zdravstvo i socijalnu skrb – koji u potpunosti financira rad 'Tiča' od njegovog osnutka 2000.

Što, prema vašem mišljenju, djeci u procesu razvoda nanosi najviše emocionalne štete?

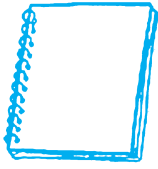
Iako većina djece uspješno prebrodi promjene uslijed razvoda roditelja i odraste u zdrave osobe, kod neke djece ostaju trajne posljedice i emocionalne poteškoće. Navedene poteškoće uvelike ovise i o ponašanju roditelja. Roditelji koji su pod stalnim stresom zbog čestih svađa i sukoba prije razvoda, a to se nastavlja i nakon razvoda, manje su sposobni dati djetetu podršku te na taj način čine razvod stre-

Djetetove reakcije na razvod roditelja ovise o nizu faktora kao što su dob i zrelost djeteta, o djetetovom odnosu s pojedinim roditeljem, odnosu roditelja prije i tijekom razvoda, kao i o dostupnoj mreži socijalne podrške u obitelji i izvan nje

snim događajem i za dijete. Također, vrlo je štetno za dijete kad roditelji govore na negativan način o drugom roditelju, nameću djetetu zadatak da izabere s kojim će roditeljem živjeti, sprečavaju viđanje drugog roditelja, ispituju dijete o životu drugog roditelja, traže od djeteta da mu prenosi poruke kada međusobno ne komuniciraju i sl.

Što je najvažnije što roditelji u procesu rastave mogu učiniti za dobrobit svoga djeteta?

Prilagođavanje djece na razvod roditelja dug je i bolan proces za dijete te može potrajati i više godina. Roditelji koji se razvode često su jako zabrinuti oko mogućih posljedica razvoda na dijete. Tijekom tog teškog razdoblja roditelji mogu biti preokupirani vlastitim problemima no oni, usprkos tome, ostaju najvažnije osobe u djetetovom životu i najveća po-

pripremili smo i/ili preveli za vas

držka djeci. Oni, već i prije samog razvoda, mogu pomoći djeci tako što će svoju odluku o razvodu i njeno objašnjenje djetetu iznijeti zajednički, jednostavno i jasno, jezikom i načinom primjerenim djetetovoj dobi i bez međusobnog okrivljavanja. Poželjno je da dijete pri tome dobije jasnu poruku da ono nije krivo niti odgovorno za razvod svojih roditelja već je to isključivo njihova odluka, da će se oba roditelja za njega i dalje brinuti, biti mu podrška te da ga oboje vole. Također je neophodno da roditelji prate kako djeca reagiraju tijekom i nakon razvoda.

Koje su uobičajene djetetove reakcije na razvod?

Djetetove reakcije na razvod roditelja ovise o nizu faktora kao što su dob i zrelost djeteta, o djetetovom odnosu s pojedinim roditeljem, odnosu roditelja prije i tijekom razvoda, kao i o dostupnoj mreži socijalne podrške u obitelji i izvan nje. One mogu ići od dezorganizacije, napetosti, agresije, pretjeranog dokazivanja snage, do potpunog povlačenja od ljudi. Dijete može biti anksiozno, depresivno, tužno, bespomoćno, ljuto, posramljeno, zbunjeno, usamljeno, preplašeno, osjećati se krivim ili zaboravljenim. Djeca ponekad mogu burno reagirati na odlaske u vrtić zbog straha da će biti ostavljeni. Zbog svega toga potrebno je, bar određeno vrijeme, sačuvati poznata mjesta i navike (blizina braće i sestara, poznat vrtićki ambijent...), dosljednost u brizi, maksimalno zadržati rutinu na koju se dijete naviklo jer to djetetu daje sigurnost (zadržati isto vrijeme odlaska na spavanje bez

Važno je da dijete dobije jasnu poruku da ono nije krivo niti odgovorno za razvod svojih roditelja

obzira kod kojeg roditelja dijete boravi, usuglasiti se po pitanju discipline i sl.). Sve nam to omogućuje da bolje razumijemo dijete i pružimo mu pomoć i ohrabrenje u izražavanju vlastitih osjećaja i strahova.

Možete li dati dobar savjet odgajateljicama koje u svojim skupinama imaju djecu razvedenih roditelja?

Odgajateljice, koje su s djetetom svakodnevno u kontaktu, mogu puno učiniti kako bi pomogle djetetu koje proživljava takvu situaciju. One mogu biti dragocjen partner pa je potrebno da ih roditelji upoznaju sa svim važnim promjenama u djetetovom životu pa tako i s odlukom

o razvodu. Tada odgajateljice mogu biti značajan izvor podataka o tome kako djeca reagiraju na dolaske u vrtić, kako se igraju, jedu, spavaju tijekom boravka u vrtiću, da li ima promjena u ponašanju i reagiranju, da li se dijete povlači, je li plačljivo, razdražljivo, ima li regresivnih pomaka u ponašanju, verbalizira li strahove i slično. Razvod nije trenutačan događaj nego proces kojemu su prethodili dugotrajni sukobi i nesuglasice. Čak i onda kad je razvod samo prirodni slijed razrješavanja konfliktne situacije i kad ga djeca prirodno doživljavaju, on čini službenim prekid među roditeljima i označava raspad obitelji. Djeca to osjećaju i nastoje se nesvjesno zaštititi od tih traumatizirajućih okolnosti na koje dijete može reagirati snažnom agresijom. Važno je da djetetova okolina zna da je to normalna reakcija jer to uvelike olakšava razumijevanje djeteta, a time i pružanje podrške djetetu.

Odgajateljice mogu biti dragocjen partner pa je potrebno da ih roditelji upoznaju sa svim važnim promjenama u djetetovom životu pa tako i s odlukom o razvodu

...

Djeca ponekad mogu burno reagirati na odlaske u vrtić zbog straha da će biti ostavljeni